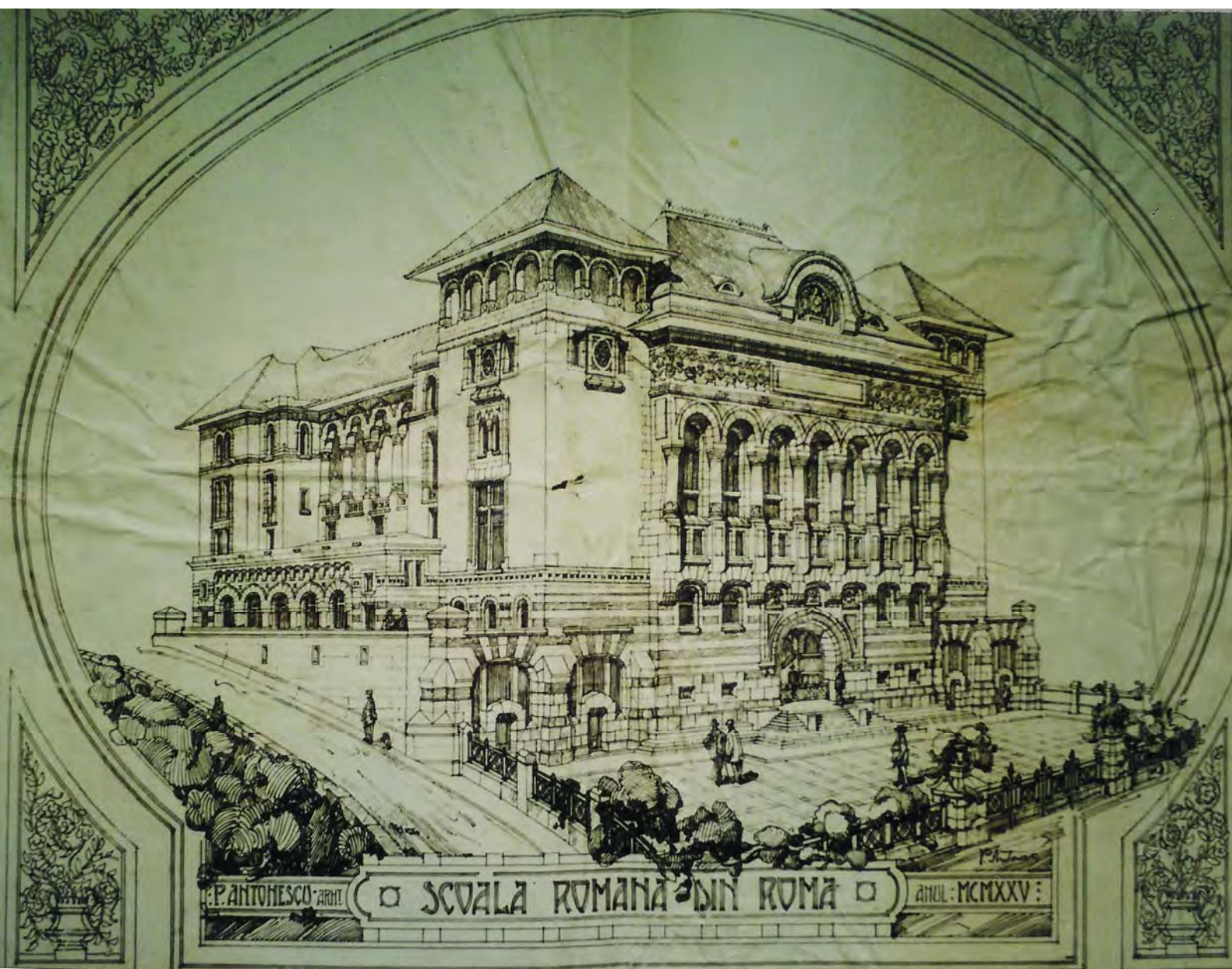

UNIVERSITATEA „SPIRU HARET”
FACULTATEA DE ARHITECTURĂ

Ileana KISILEWICZ

CONTRIBUȚIA ITALIANĂ ÎN ARHITECTURA ROMÂNEASCĂ

EDITURA FUNDĂȚIEI ROMÂNIA DE MÂINE

WOMEN IN ARCHITECTURE AND ENGINEERING

THE KNEELING FEMALE ANGEL BY ANTONIO SCIORTINO PROJECT OF CONSERVATION

Assoc. Prof. PhD. Arch. Ileana KISILEWICZ*

Abstract

The project started in 2011 during the Stone Conservation Course organized by ICCROM and The Getty Foundation in Rome, Italy. The aims of project were: the identification of the state of conservation, the identification of the causes of decay, designing the project of conservation based on the proposals of conservation.

The research was based on direct observation in site. The informations were kept on sketches, photos and reports using non destructive techniques on the statue. The mapping of decay was registered using the classification proposed by ICOMOS-ISCS and the illustrated glossary.

The project team was formed by: Maria Antonia Gonzalez Tinture, conservator (Spain), Ileana Maria Kisilewicz, architect (Romania), Rong Zhang, conservator (China).

Key words: stone, statue, mapping decay, conservation

Brief history of site

Travellers from all around the world visited and some of them established their residence in Rome to the end of their lives. The non-catholic, due to the ecclesiastical laws of Roman Catholic Church couldn't be buried in the catholic cemeteries in Italy. Non-catholic burial places came into use related to the Italian big harbours as Venice, Livorno, Bari, Naples, Genoa and Pisa.

The cemetery of Non-Catholics from Rome came later in 18th century when Pope Clement XII gave permission to bury the remains of non catholic foreigners which passed away far from there land of origin. Among them were mainly Christians but also other religions represented by Islam, Zoroastrianism, Buddhism and Confucianism.

The land of Non Catholic Cemetery in Rome is placed near the Pyramid of Caius Cestius and Aurelian wall.

Among the people buried were also well-known personalities: English poets – John Keats, Percy Bysshe Shelley, Italian political philosopher – Antonio Gramsci, Russian painter – Karl Brullov, German art and architecture historian – Richard Krautheimer, German architect – Gottfried Semper, Italian fashion designer – Giorgio Bulgari and the Romanian historian – Claudiu Isopescu.

In 1910, due to the importance and history of the place, the Mayor of Rome called the place “culturally important” and protected it by law. Starting 1918, the cemetery was declared as “Zona d’Interesse Nazionale”.

* Assoc. Prof. PhD. Arch. Ileana Kisilewicz: Spiru Haret University, Faculty of Architecture, Bucharest, Romania.

THE SLAUGHTER HOUSE, TIMIȘOARA, ARCHITECT LASZLO SZEKELY

Assoc. Prof. Ph.D. Arch. Ileana KISILEWICZ*

Abstract

Based on the plans designed by architect László Székely, in 1904, a slaughter house in Timișoara began to take shape. The ensemble consisted of eleven buildings set on the undeveloped part of the city between the two districts, Elisabetin and Fabric. The architect studied the German examples of the time and succeeded in designing a modern and well-equipped slaughter house in line with the national regulations established by the Animal Health Service. Due to the fact that the slaughter house designed by László Székely in Timișoara was admired and desired in other municipalities, it was no coincidence that Timișoara's architect was hired to design other buildings with the same functions in Zrejanin, Pancevo and Zombor, in today's Serbia, Kiskunhalas, in today's Hungary and in Arad. The decline of the slaughter house came in the 70's (the 20th century), once the new enterprise COMTIM started, at industrial scale, the slaughter and processed the meat into traditional products. In the 90's the slaughter house was completely abandoned and let to ruin.

The project started in 2005 during the "Restoration of architectural surfaces" Workshop held in Timișoara and organized by Unesco Venice Office – ROSTE. The research covered the mapping of present decay, materials – both original and of repairs for all the existing buildings, also the recognition of the decay causes, apart from vandalism. All the data were charted and described in drawings scale 1/100 and related to detailed photos. The conclusions of the research were kept in a complex report and a list of conservation-related recommendations was drawn.

Key words: *slaughterhouse, Hungarian origin architect, mapping decay, conservation.*

Brief history of the site

At the beginning of the 19th century, Timișoara covered the remains of a big military defensive structure. The medieval fortress and the remains of Vauban citadel were very clearly separated by their districts (Mehala, Iosefin, Maier, Fabric) with a protected belt of 949 meters, free of buildings. The districts of Timișoara were dedicated either for dwellings or industry or both.

The second half of the 19th century brought radical changes in the urban development process. In 1868, the depth of the protected belt decreased up to 569 meters. This measure allowed the districts to expand towards the citadel. The destruction of the fortress built in 1892 would have a strong influence on the future urban development. The urban approach followed the Viennese model of concentric roads, called "rings", all around the old citadel. Timișoara underwent an extensive systematisation process resulting in the demolition of the citadel's walls and towers.

The urban plan of 1893 covered a big animal market between the two districts, Elisabetin and Fabric.

* Assoc. Prof. Ph.D. Arch. Ileana Kisilewicz: Spiru Haret University, Faculty of Architecture, Bucharest.

DECAY PHENOMENA ON THE CARVED STONE DECORATION OF THE EXTERIOR LANTERN TOWER DESCENT OF HOLY SPIRIT CHURCH – DRAGOMIRNA MONASTERY – ROMANIA*

Assoc. Prof. PhD. Arch. Ileana KISILEWICZ[†]

Prof. PhD. Andreas QUEISSER[‡]

Abstract

A number of conservation works, some occasional repairs made in time were poorly described in the document kept in the archives of the Institute of Historical Monuments in Bucharest. The complete file of works compiled when some old buildings were replaced by the new residence of the orthodox nuns – between 1960 and 1966 - includes descriptions of the works achieved on the church, the defensive walls, the entrance tower, the corner towers, the ancient ruler house, turned into a museum today. In frame of the project supported by World Monuments Fund, between 2002-2004, the main researches and the final project for the conservation of lantern tower was developed with an interdisciplinary and international group of professionals[§].

Key Words: *Dragomirna, decay, stone decoration*

The Descent of Holy Spirit Church of Dragomirna Monastery was erected by the metropolitan Atanasie Crimca helped by the Stroici Family, between 1608–1609. The 400 years old carved stone decoration of the lantern tower is of unique quality in his execution and historic relevance. During former interventions stone surfaces had been cleaned, limewash renderings removed and mortar joints repaired. The last restoration of the tower had been achieved from 1960-1966 with an important transformation of the roof. Since then, the carved stone decoration on the façade continued to submit the impact of natural weathering. **The works designed by the architect Ioana Grigorescu in the 60's as project manager were:** the consolidation, of both church and lantern tower, using a belt reinforced concrete, the redesigning of the roofs **shape in order to put in light the "stellar" double base of the lantern tower**, the removal of ancient renderings using water and soap with washing soda, re-pointing the joints between stones using mortar with white cement, stone powder and colorants, removal of grey cement mortars between stones

*The results of the project of conservation for the Dragomirna's Lantern Tower were presented in 2012 at the European Symposium on Religious Art Restoration and Conservation (ESRARC 2013) and published in European Journal of Science and Technology, June 2013, vol. 9, no. 3, p. 139-148.

[†] Assoc. Prof. PhD. Arch. Ileana Kisilewicz: "Spiru Haret" University, Faculty of Architecture, Bucharest, Romania.

[‡] Prof. PhD. Andreas Queisser: Geologist, EPFL, Lausanne, Swiss

[§] Arch. Ileana Kisilewicz, Romania, Prof. Oliviu Boldura: Academy of Fine Arts, Bucharest, Romania, Grazia Fumo: Art Historian, Soprintendenza per i Beni Architettonici, Venice, Italy, Dino Chinellato: Photographer, Soprintendenza per i Beni Architettonici, Venice, Italy, Dan Kisilewicz: PhD. Architect, Inspector Historical Monuments, Romanian Ministry of Culture, Andreas Queisser, Swiss.

NON DESTRUCTIVE EVALUATION OF LANTERN TOWER CHURCH OF DRAGOMIRNA

Ileana Kisilewicz*

'Spiru Haret' University, Faculty of Architecture, 13, Ion Ghica street, Bucharest, Romania

(Received 25 June 2012, revised 15 March 2013)

Abstract

The deterioration of the local Molid (lime) limestone from the Lantern tower of the Dragomirna Monastery's Church, compound erected in 1609 in the North-East Romania, determined a survey and preliminary research for elaborating an intervention plan. The conservation works has been carried out till 2011. The decorated carve stone lantern tower of 'Holy Spirit' Church of Dragomira Monastery reaches 42 meters height and it is the tallest 17th century building in Romania. The presence of a consistent layer of dark lichens raised issues concerning biological treatments. The mapping of decay and then the lab tests revealed a wide variety of lichens on the stone surfaces. The research and investigation it have been sought for giving diagnosis of decay and to identify an adequate methodology treatment which it would be applied on stone surface. The paper, below, presents the final results obtained after the assessments of the carved stone conservation status which has been carried out in the framework of W.M.F. - Kress Foundation European Preservation Program.

Keywords: limestone, decay, mapping

1. Introduction

The carved stone decoration on the exterior lantern tower of the 'Holy Spirit' Church is an essential part of the cultural heritage of Dragomirna Monastery built in 1606-1609. The 'Holy Spirit' Church was erected by the metropolitan Atanasie Crimca helped by the Stroici family, a local noble family. In 1627 the ruler Miron Barnovschi erected the compound, the ensemble of the defensive surrounding walls [1]. The 400 years old carved stone decoration of lantern tower is of unique quality in its craftsman achievement and artistic historical relevance.

The purpose of this monitoring was the identification of significant decay forms and their main alteration phenomena, which affected the carved stone decorations on the exterior lantern tower facades. The results helped to define needs and main orientations for the stone conservation activities.

* E-mail: architettura@libero.it

Studii de restaurare

Ileana Kisilewicz

În cadrul acestui capitol, cu o abordare ceva mai tehnică, însă necesară, se vor prezenta date asupra cercetărilor privind starea de conservare a Bastionului Theresia, acestea începând în 2003 și fiind reluate în 2005, în cadrul lucrărilor practice de la Școală de Vară „Restaurarea suprafețelor de arhitectură” din cadrul Facultății de Arhitectură de la Universitatea Politehnică din Timișoara. Acest program a fost finanțat de UNESCO Venice Office – UVOROSTE prin Asociația Arhitecților „Timișoara”.

Scopurile cercetării interdisciplinare au fost:

- identificarea clădirilor existente în sit, funcțiunile acestora și starea lor de conservare;
- identificarea materialelor de construcție – vechi și noi –, precum și detaliile și accesoriile originale conservate in situ;
- recunoașterea reparațiilor ocazionale și a transformărilor funcționale și structurale;
- identificarea formelor de degradare, descrierea și ilustrarea lor în fișe de studiu și cartarea acestora pe relevee de degradare;
- recomandări de conservare.

Echipa de proiect a fost formată din arhitect Ileana Kisilewicz – coordonator proiect, arhitect Marius Miclăuș – coordonator sit, alături de echipele de studenți: în 2003 Dana Arghiuș, Eugenia Banciu, Sorin Tămaș, iar în 2005 Elena Battellino, Cristian Blidariu, Cecilia Corti, Andrea Fantoni, Dario Guyetti, Mihail Silvestru. Cercetarea s-a bazat pe observația directă în sit a suprafețelor de arhitectură, iar informațiile au fost înregistrate sub formă de schițe, fotografii și rapoarte, utilizând doar tehnici nedistructive. Releveele de degradare au fost realizate la scara 1/100, utilizând clasificarea Rolf Snethlage¹.

¹ Rolf Snethlage, *Natursteinkonservierung in der Denkmalpflege*, Verlag Ernst & Sohn GmbH, Berlin, 1995.

În urma observațiilor minuțioase și a măsurătorilor realizate în sit în scopul identificării pierderilor și desprinderilor de material, inspecția vizuală a pus în evidență existența mai multor forme de degradare. Degradările au fost înregistrate individual, în planșe de relevu, pentru fiecare fațadă a fiecărui corp și într-un documentar fotografic detaliat. De asemenea, au fost identificate forme de degradare suprapuse pe aceeași suprafață arhitecturală, cum a fost cazul colonizărilor micro- și macrobiologice, apariția lichenilor sau a erodării de suprafață.

Deterioration studies

Ileana Kisilewicz

This chapter, which is somewhat more technical, albeit necessary, we shall present data on research into the state of conservation of the Theresia Bastion. The research began in 2003 and was resumed in 2005 as part of the fieldwork of the Restoration of Architectural Surfaces Summer School held by the Architecture Faculty of the Timișoara Polytechnic University. The programme was financed by the UNESCO Venice Office – ROSTE via the Timișoara Association of Architects.

The aims of the interdisciplinary research were as follows:

- *Identification of the existing buildings in situ, their functions, and their state of conservation;*
- *Identification of the building materials, old and new, as well as the original details and accessories conserved in situ;*
- *Identification of occasional repairs and functional and structural alterations;*
- *Identification of forms of deterioration, description and illustration of these in case files and mapping of them in deterioration surveys*
- *Recommendations for conservation.*

The project team consisted of architect Ileana Kisilewicz, the project co-ordinator, Marius Miclăuș, the site co-ordinator, and the teams of students: Dana Arghiuș, Eugenia Banciu and Sorin Tamas in 2003, and Elena Battellino, Cristian Blidariu, Cecilia Corti, Andrea Fantoni, Dario Guyetti, and Mihail Silvestru in 2005.

The research was based on direct observation in situ of the architectural surfaces. The information was recorded in the form of sketches, photographs and reports, using only non-destructive techniques. The deterioration surveys were drawn up on a scale of 1:100 using the Rolf Snethlage¹ classification.

¹ Rolf Snethlage – *Natursteinkonservierung in der Denkmalpflege*, Berlin, Verlag Ernst & Sohn GmbH, 1995.

The visual inspection highlighted the existence of a number of forms of deterioration following meticulous examination and measurements made in situ with the aim of identifying losses and loosening of material. Instances of deterioration were recorded individually on survey charts for each façade of each wing and in a detailed series of photographs. Likewise, superposed forms of deterioration were identified on the same architectural surface, as in the case of micro- and macro-biological infestations and rugose areas.

Clădiri vechi. Funcțiuni noi

Ileana Kisilewicz

Reamenajarea și reutilizarea vechilor clădiri nu este o activitate nouă, dintr-un motiv practic: structurile construite tind să supraviețuiască mai mult decât funcțiunile pentru care au fost construite. De-a lungul istoriei, edificiile au fost reutilizate de multe ori pentru alte destinații, mai puțin în cazul în care distrugerile de proporții, în urma cataclismelor naturale sau a războaielor, au împiedicat repararea lor. Din alt punct de vedere, modificările țesutului urban au fost lente, astfel permițând diferitelor generații să capete sensul continuității și stabilității în prezența unor edificii. Clădirile civile abandonate sau chiar cele folosite ca „depozite” au dispărut într-un timp mai îndelungat, dar au lăsat urme în toponimia locală, legende și mituri ale existenței lor înfloritoare.

Bucureștiul sfârșitului de secol al XIX-lea a cunoscut o dezvoltare urbanistică și a fondului construit valoros, la care au contribuit arhitecți români și străini formați în diferite țări europene. Chiar și observatorii străini au notat că orașul București s-a modernizat constant pe parcursul secolului al XIX-lea prin îmbogățirea fondului construit cu edificii publice de mari dimensiuni precum: Universitatea, Facultatea de Medicină, Palatul Poștelor, Casa de Economii, Palatul de Justiție, Ateneul, Gara de Nord, dar și Antrepozitele Comunale¹. Această modernizare a fost structurală prin *Legea comunală*² din 1864, care încuraja dezvoltarea orașului în strânsă legătură cu potențialul economic și social, prin instrumentele dezbaterii directe legate de complexa problematică cotidiană.

Alegerea în funcția de primar al comunei București a lui Nicolae Filipescu³, în 1893, de către Consiliul Orășenesc⁴, a condus la conturarea unui program de dezvoltare și modernizare a Bucureștiului și la o configurare a

¹ Erwin Anton Gutkind, *Urban development in Eastern Europe Bulgaria, Romania and U.S.S.R.*, vol. VIII, The Macmillan Company, New York, 1972, p. 140.

² Legea nr. 394/1864 pentru comunele urbane și rurale.

³ I. Vitan, *Nicolae Filipescu, primar al capitalei 1893-1895*, Anuar al Arhivelor Municipiului București, București, Editura Ministerului de Interne, 1998, p. 113.

⁴ Legea nr. 394/1864, *op. cit.*, reglementa modul de formare a comunelor și modul de administrare.

Conservarea–restaurarea elementelor decorative exterioare din piatră de la turla bisericii mănăstirii Dragomirna

Oliviu Boldura*, Ileana Kisilevicz**

1. Biserica mănăstirii Dragomirna în timpul intervențiilor de conservare – restaurare a elementelor decorative de la turlă

1. Date istorice generale

Ctitorie a mitropolitului Anastasie Crimca, mănăstirea Dragomirna este construită în zona de nord a Moldovei, la 12 km nord de municipiul Suceava, în podișul Dragomirnei.

Între anii 1606–1609, cu susținerea financiară a fraților Stroici, Lupu și Simion, Anastasie Crimca, fost episcop de Rădăuți, construiește biserica mare cu hramul *Pogorârea Duhului Sfânt*, una din cele mai importante realizări ale artei medievale românești, care a inspirat multe din ctitoriile ulterioare precum Solca, Bârnova, Trei Ierarhi, Golia și altele. Se pare că biserica a fost construită de un meșter cu numele Dima¹.

În anul 1627, domnitorul Miron Barnovschi, la îndemnul mitropolitului, ridică puternicele ziduri de fortificație, așa cum arată inscripția turnului de poartă și dăruiește mănăstirii trei sate.

2. Intervenții în timp

După repetatele invazii ale tătarilor² și cazacilor, în 1843–1846 se repară mare parte din anexele mănăstirii și se refac cele foarte degradate, însă starea lor continuă să se înrăutățească, până când, în anul 1912, egumenii mănăstirii au solicitat restaurarea generală a monumentului. Abia între anii 1961–1970 a avut loc o importantă intervenție de restaurare a întregului complex, lucrările fiind coordonate și executate, prin Direcția Monumentelor Istorice, de către arh. Ioana Grigorescu în colaborare cu arh. Nicolae Diaconu.

În vara anului 1960 s-a descoperit în altarul bisericii o inscripție cu numele autorilor picturii: popa Crăciun, Mățiaș, popa Ignat și Gligorie³.

3. Prezentare monument

Biserica mănăstirii Dragomirna este una dintre cele mai reprezentative ctitorii din secolul al XVII-lea. Trebuie remarcată gradarea spațială a încăperilor, plecând de la pridvorul poligonal, la pronaosul dreptunghiular dar fragmentat și supraînălțat cu două calote inegale ca diametru și înălțime, până la naosul lung și dominant, încununat de o turlă excesiv de înaltă. Dinamica spațială, care a stat la baza întregului ansamblu, este și mai mult accentuată prin efectul de înălțare treptată de la intrare spre altar,

1. Mircea Păcurariu *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. Institutului biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 1992, volumul 2, p. 10.

2. În 2 octombrie 1758 mănăstirea a fost prădată de tătari.

* expert restaurator, prof. univ. dr. Oliviu Boldura, Universitatea Națională de Arte București

rt of the project 11870 from 1994 made by Habitat Proiect S.A. Iași. Following
e uncover of the walls, new observations concerning the condition of the used
aterials, which were different from the solutions of the initial project, as well
new information related to interior and exterior decorations appeared.

Keywords: *royal residence, Alexandru Ioan Cuza, interior decorations,
restoration project.*

Caracteristicile intervențiilor în zonele construite protejate bucureștene în primul deceniu al secolului al XXI-lea

Ileana Kisilewicz

Adoptarea în anul 2000 prin HCGMB a PUG¹ București și
regulamentele PUZ² în zonele construite protejate (ZCP) au pus la
dispoziție un set de reguli menite să orienteze dezvoltarea urbană cât
și valorificarea în sensul conservării fondului construit la București.

Detaliu Plan de situație a Municipiului București și delimitarea
zonelor construite protejate. Ex. 81 – Parc istoric, Parcul Cișmigiu, 16 – Strada
simbol a orașului, Calea Victoriei, 6 – Bulevard haussmannian, Bulevardul
Mihail Kogălniceanu–Regina Elisabeta

¹ HCGMB 269 din 21.12.2000 Privind aprobarea Planului Urbanistic
General.

² HCGMB 279 din 21.12.2000 Privind aprobarea PUZ – Zone construite
protejate.

UNIVERSITATEA SPIRU HARET

ILEANA KISILEWICZ

CONSERVAREA CREAȚIEI

CONSERVAREA CREAȚIEI

ILEANA KISILEWICZ

ISBN 978-606-20-0024-0

EDITURA FUNDAȚIEI ROMÂNIA DE MÂINE

EDITURA FUNDAȚIEI ROMÂNIA DE MÂINE